

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



دانشگاه شهید بهشتی تهران

دانشکده حقوق والهیات

بخش الهیات

پایان نامه تحصیلی برای دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته الهیات گرایش فقه  
ومبانی حقوق اسلامی

---

بررسی احکام فقهی و حقوقی سقط جنین از دیدگاه مذاهب خمسہ  
اسلامی و حقوق ایران

---

مؤلف :

معصومه وحیدی زاده

استاد راهنما :

دکتر عبدالرضا محمد حسین زاده

استاد مشاور :

دکتر علی عارفی مسکونی

آبان ۱۳۹۲



دانشگاه شهید باهنر کرمان

به نام خدا

اداره تحصیلات تکمیلی

این پایان نامه به عنوان یکی از شرایط احراز درجه کارشناسی ارشد به

بخش الهیات

دانشکده حقوق و الهیات

تسلیم شده و هیچ گونه مدرکی به عنوان فراغت از تحصیل دوره مزبور شناخته نمی شود.

امضاء  
وحیدری زاده

نام و نام خانوادگی معصومه وحیدی زاده

دانشجو: معصومه وحیدی زاده

استاد راهنما:

دکتر عبدالرضا محمدحسین زاده

استاد مشاور: دکتر علی عارفی مسکونی

داور ۱: دکتر میثم تارم

داور ۲: دکتر عباس حیدری

نماینده تحصیلات تکمیلی دانشکده: دکتر سیده فاطمه طباطبائی  
معاون آموزشی، پژوهشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده: دکتر جلال میرزایی

حق چاپ محفوظ. و مخصوص به دانشگاه شهید باهنر کرمان است.

**تقدیم به :**

او که مرا نعمت حیات بخشید

و شوق دانستن را در وجودم نهاد

و همواره توجه و محبت او را به خود باور داشته ام.

**تقدیم به :**

نگاه های مهربان و همیشه مضطرب

قامت های استوار و همیشه مقاوم

که امروزم ثمره دیروز آنهاست

و کلام را توانایی و یارای بازگویی مقام والایشان نیست

پدر و مادر ، برادران و خواهران عزیزم.

**و تقدیم به :**

دوستان عزیزم که در انجام این رساله مرا یاری نموده اند.

## تشکر و قدردانی:

به نام آن که جان را فکرت آموخت چراغ دل به نور جان برافروخت

بعد از حمد و سپاس خداوند متعال وظیفه خود می دانم از پدر و مادر عزیزم که چراغ راه زندگیم بوده اند و برادران و خواهرانم که با حمایت خود مرا یاری نموده اند تشکر و قدردانی کنم. از استاد راهنما **جناب آقای دکتر عبدالرضا محمد حسین زاده** و **جناب آقای دکتر علی عارفی مسکونی** که با راهنمایی های سودمند و کمک های ارزشمندشان در انجام این تحقیق مرا مرهون زحمات و لطف خویش قرار دادند کمال تشکر و قدردانی را دارم.

## چکیده:

سقط جنین در تمام ادوار وزمان هاعملی حرام بوده که ادله شرعی و مواد قانونی برآن دلالت دارد. حرمت سقط جنین از احکام اولیه و مسلمی است که امکان تغییر این حکم، به حکم ثانویه در شرایط خاص وجود دارد. بنابراین در صورتی که شرایط اضطراری بوجود آید حکم اولیه (حرمت) به حکم ثانویه (جواز) تبدیل می شود مثلاً اگر ادامه بارداری برای مادر خطر جانی داشته باشد مادر می تواند جنین را سقط کند و این عمل تا زمانی دارای مجوز شرعی و قانونی می باشد که روح در جنین ولوچ نکرده باشد وگرنه درجایی که جنین دارای روح باشد مجوزی برای سقط کردن وجود ندارد.

در مورد این حکم هیچ یک از فقها مذاهب خمسسه نظر مخالفی بیان نکرده اند و همه فقها اتفاق نظر دارند و قانون ایران نیز که بر گرفته از فقه می باشد همین مطلب را بیان می کند.

**واژگان کلیدی:** سقط جنین ، شرایط عادی ، شرایط اضطرار.

## فهرست مطالب

۱	فصل اول: کلیات طرح
۲	مقدمه
۳	بیان مسأله
۴	هدف های تحقیق
۵	ضرورت انجام تحقیق
۵	استفاده کنندگان از نتایج تحقیق
۵	سوالها یا فرضیه های تحقیق
۶	پیشینه نظری و تجربی
۷	فصل دوم: کلیات و مفاهیم
۸	-تعریف سقط جنین و تاریخچه سقط و مطالب مربوط به آن
۸	مبحث اول: تعریف لغوی سقط و جنین
۱۰	مبحث دوم: تعریف اصطلاحی سقط جنین
۱۱	مبحث سوم: تاریخچه سقط جنین
۱۱	گفتار اول: تاریخچه سقط جنین در شریعت های گذشته
۱۱	الف) سقط جنین در شریعت موسی (ع)
۱۲	ب) سقط جنین در شریعت عیسی (ع)
۱۲	گفتار دوم: تاریخچه سقط جنین در عصر جاهلیت و دوران اسلام
۱۳	گفتار سوم: سقط جنین در اقوام قدیم
۱۳	گفتار چهارم: سقط جنین در ایران باستان

- گفتار پنجم: کشتار خاموش یا زنده به گور کردن..... ۱۴
- مبحث چهارم: تاریخچه سقط جنین در ایران..... ۱۵
- گفتار اول: سقط جنین قبل از انقلاب اسلامی..... ۱۵
- گفتار دوم: سقط جنین بعد از انقلاب اسلامی..... ۱۵
- مبحث پنجم: نظریه مخالفان و موافقان سقط جنین..... ۱۶
- گفتار اول: مخالفان سقط جنین..... ۱۶
- گفتار دوم: موافقان سقط جنین..... ۱۸
- مبحث ششم: سخنی پیرامون انعقاد نطفه..... ۲۰
- مبحث هفتم: سخنی در مورد دمیده شدن روح در انسان..... ۲۱
- گفتار اول: نشانه دمیده شدن روح..... ۲۱
- انواع سقط جنین و تعریف آنها..... ۲۲
- مبحث اول: تعریف سقط عادی..... ۲۲
- مبحث دوم: تعریف سقط درمانی..... ۲۳
- مبحث سوم: تعریف سقط جنایی (عمدی)..... ۲۴
- مبحث چهارم: تعریف سقط جنین ناشی از ضربه..... ۲۵
- مبحث پنجم: سقط جنین انتخابی..... ۲۶
- گفتار اول: دلایل سقط جنین انتخابی..... ۲۶
- مبحث ششم: تقسیم بندی های سقط جنین در حقوق جزاء و پزشکی قانونی..... ۲۷
- مبحث هفتم: بررسی سقط جنین در شرایط عادی یا غیراضطرار..... ۲۸
- مبحث هشتم: بررسی سقط جنین در شرایط خاص یا اضطرار..... ۲۹



- ۳۰ ..... مبحث نهم: حق حیات
- ۳۱ ..... مبحث دهم: سقط جنین از دیدگاه قرآن و روایات اسلامی
- ۳۲ ..... گفتار اول: روایت احمد بن محمد بن خالد برقی
- ۳۲ ..... جمع بندی
- ۳۴ ..... **فصل سوم: احکام فقهی حقوقی سقط جنین از منظر فقهای مذاهب خمسّه**
- ۳۵ ..... احکام فقهی سقط جنین از دیدگاه فقهای امامیه
- ۳۵ ..... - احکام فقهی سقط جنین از دیدگاه فقهای متقدم امامیه
- ۳۵ ..... مبحث اول: بررسی تحدید نسل یا تنظیم خانواده
- ۳۶ ..... مبحث دوم: ادله ی حرمت از بین بردن نطفه بعد از انعقاد آن
- ۳۶ ..... مبحث سوم: ادله حرمت سقط جنین
- ۳۸ ..... مبحث چهارم: دیه سقط جنین
- ۳۹ ..... گفتار اول: دیه جنین پیش از حلول روح
- ۴۲ ..... گفتار دوم: دیه جنین پس از حلول روح
- ۴۳ ..... گفتار سوم: دیه کشته شدن جنین با کشته شدن مادر
- ۴۳ ..... گفتار چهارم: دیه جنین مسلمان آزاد
- ۴۴ ..... گفتار پنجم: دیه جنین چند قلو
- ۴۵ ..... گفتار ششم: دیه در سقط جنین ناشی از زنا
- ۴۵ ..... گفتار هفتم: دیه در سقط جنین توسط مادر
- ۴۶ ..... مبحث پنجم: نظر محقق حلی در شرایع الاسلام در مورد دیه سقط جنین
- ۴۷ ..... مبحث ششم: حکم قصاص در جنین

- گفتار اول: حکم قصاص عامل سقط جنین نامشروع..... ۴۸
- گفتار دوم: نمونه نصوص قرآنی قصاص نفس و اعضا..... ۴۹
- احکام فقهی سقط جنین از دیدگاه یا منظر فقهای متأخر امامیه..... ۴۹
- مبحث اول: بررسی دیدگاههای فقهای متأخر امامیه در مورد دیه سقط جنین..... ۴۹
- مبحث دوم: بررسی موارد حرمت سقط جنین..... ۵۰
- مبحث سوم: موارد جواز سقط جنین..... ۵۳
- مبحث چهارم: سقط جنین ناقص الخلقه..... ۵۵
- احکام فقهی از دیدگاه مذاهب اربعه..... ۵۶
- الف) حنفیه..... ۵۶
- ب) مالکیه..... ۵۶
- ج) شافعیه..... ۵۶
- د) حنابله..... ۵۶
- مبحث سوم: حکم اجهاض قبل از نفخ روح..... ۵۷
- الف) حنفیه..... ۵۷
- ب) مالکیه..... ۵۸
- ج) شافعیه..... ۵۹
- د) حنبلیه..... ۶۰
- مبحث چهارم: حکم اجهاض بعد از نفخ روح..... ۶۳
- الف) مالکیه..... ۶۳
- د) حنفیه..... ۶۳
- گفتار اول: فتاوی فقهای معاصر..... ۶۴

- گفتار دوم: سقط جنین ناقص الخلقه..... ۶۴
- مبحث پنجم: دیه جنین از دیدگاه فقهای اهل سنت..... ۶۵
- گفتار اول: ادله مشروعیت غره..... ۶۶
- مبحث ششم: تفصیل دیدگاه فقها اهل سنت در نحوی پرداخت دیه ..... ۶۷
- مبحث هفتم: دیه سقط جنین از دیدگاه فقها اهل سنت..... ۶۹
- گفتار اول: دیه جنین پیش از حلول روح ..... ۷۱
- گفتار دوم: دیه جنین پس از حلول روح..... ۷۱
- گفتار سوم: دیه جنین های متعدد ..... ۷۲
- مبحث هشتم: حقوق مدنی جنین از دیدگاه فقها اهل سنت ..... ۷۳
- جمع بندی..... ۷۶
- فصل چهارم: احکام حقوقی سقط جنین در حقوق ایران**..... ۷۸
- مبحث اول: تعریف حقوقی سقط جنین ..... ۷۹
- مبحث دوم: شرایط و ارکان عمومی سقط جنین..... ۸۰
- مبحث سوم: ارکان تشکیل دهنده جرم سقط جنین..... ۸۱
- گفتار اول: عنصر قانونی ..... ۸۱
- گفتار دوم: عنصر مادی ..... ۸۵
- گفتار سوم: عنصر معنوی..... ۸۷
- مبحث چهارم: مجازات سقط جنین..... ۹۱
- مبحث پنجم: ملحقیات دیه سقط جنین..... ۹۵
- مبحث ششم: حقوق مدنی جنین..... ۹۶

۱۰۴.....	جمع بندی.....
۱۰۶.....	نتیجه گیری.....
۱۰۶.....	الف) نتایج.....
۱۰۷.....	ب) پیشنهادات.....
۱۰۸.....	منابع و ماخذ.....
۱۰۸.....	الف) منابع فارسی.....
۱۱۱.....	ب) منابع عربی.....
۱۱۲.....	ج) مجلات:.....

# فصل اول

## کلیات طرح

## مقدمه :

امروزه با توجه به پیشرفت هایی که در جامعه بشری رخ داده مسائل ومشکلاتی نیز در کنار این پیشرفت ها گریبان گیر انسانها شده که گریزی از آنها نیست ، مهمترین این مسائل توجه خانواده ها به شعار فرزند کمتر زندگی بهتر می باشد که این مسئله می تواند به عنوان یک معضل در یک دوره زمانی خاص کاهش شدید جمعیت را در بر داشته باشد و این در حالی است که دین مبین اسلام بر فرزند آوری تأکید بسیار دارد.

حفظ نسل یکی از مقاصد اصلی اسلام است و ازدواج نیز برای حفظ آن مقرر گردیده است. در واقع مقصود اولی از ازدواج، تناسل و بقای نوع انسانی است و امور دیگر مقاصد ثانوی به شمار می آیند و این مطلب از آیات و اجماع فقهای اسلام به دست می آید چنان که طبق برخی تفاسیر اهل سنت آیه شریفه : نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ فَاتُوا حَرْثَكُمْ اَنْتُمْ شِئْتُمْ "زنان شما، محل بذر افشانی شما هستند؛ پس هر زمان که بخواهید، می توانید با آنها آمیزش کنید"<sup>۱</sup>. ناظر به این مطلب است که حیات زوجیت مستلزم طلب اولاد است. بر اساس این دیدگاه هیچ حکمی از احکام ازدواج نیست مگر آنکه مقصود از آن به نوعی عنایت به نسل و حفظ آن است. و از آنجایی که حیات انسان نسبت به سایر موجودات هستی از ارزش والایی برخوردار است خداوند متعال در آیات متعدد در مورد مراحل آفرینش انسان این موجود شگفت انگیز سخن به میان آورده و این یکی از نشانه های هدفدار بودن آفرینش انسان می باشد از آن جمله در آیه ۱۴ سوره مومنون می فرماید: ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ "و ما انسان را از گل خالص آفریدیم پس آن گاه او را نطفه گرداندیم و در جایی استوار قرار دادیم. پس نطفه را علقه و علقه را گوشت پاره و آن گوشت را استخوان کردیم و سپس بر استخوانها گوشت پوشاندیم. پس از آن خلقتی دیگرانشا نمودیم بر قدرت کامل آفرینندگان آفرین باد"<sup>۲</sup>. حال با توجه به این اهمیت والایی که پروردگار هستی به حیات انسان داده اگر کسی جان دیگری را از روی عمد بگیرد عملی ناپسند و قبیح انجام داده و باین کار حیات او را تحقیر کرده وزیر سوال برده است و این در حالی است که آیه قرآن نیز این مطلب را بیان می

<sup>۱</sup>. سوره بقره، آیه ۲۲۳.

<sup>۲</sup>. سوره مومنون، آیه ۱۴.

کند. مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ بَعَدَ ذَلِكَ فِي الْأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ<sup>۳</sup> بدین سبب بر بنی اسرائیل نوشتیم که هر کس شخصی را بی آنکه کسی را کشته باشد یا فساد در زمین کرده باشد بکشد مثل این است که همه مردم را کشته است، و هر کس شخصی را زنده بدارد مثل این است که همه مردم را زنده داشته است؛ و همانا رسولان ما با معجزه ها به سوی بنی اسرائیل آمدند، اما بسیاری از آنان، بعد از آن، در زمین اسرافکار شدند<sup>۳</sup>. خانواده ها باید به این مسئله اشراف کامل داشته باشند که اگر می توانند حیاتی در خور شان انسان بودن برای فرزند خود فراهم کنند، باعث به وجود آمدن کودک خود شوند تا در مراحل بعدی مجبور به از بین بردن یک نفس محترم نشوند.

تردیدی نیست که فرزند نعمتی است که خداوند متعال به والدین عنایت می فرماید و با فرزند است که یک خانواده شکلی جدی تر به خود می گیرد. خانواده در راستای تربیت فرزندان مدیریت می شود اما علیرغم نقشی که فرزندان در بقای نسل ایفا می کنند متأسفانه جوامع بشری به طور گسترده و جوامع اسلامی به شکلی محدود اما متأسفانه رو به تزاید با پدیده ای درگیر شده اند که بسیاری از ارکان حیات بشری را تهدید می نماید و آن پدیده ی نا مقدس و خطرناک سقط جنین می باشد. البته لازم به ذکر است سقط جنین در شرایط عادی امری است که مورد انکار فرهنگ بشری می باشد اما در شرایط ضرورت و غیر عادی مورد تأمل و توجه قرار دارد. این موضوع در کنار زوایای علمی که دارد از ابعاد فرهنگی تربیتی اجتماعی و همینطور فقهی و حقوقی و دینی برخوردار می باشد. ما در این پژوهش در تلاشیم این موضوع را از منظر گاه فقه امامیه و حقوق ایران و در مقارنه و تطبیق با سایر مذاهب خمسه اسلامی مورد توجه قرار دهیم.

### بیان مسأله :

هرچه از طول زندگی بشر بر روی کره زمین می گذرد لحظه ای نیست که یک مسئله نوو مبهم ذهن آدمی را به خود مشغول نکند و او را برای یافتن پاسخی روشن در میان علوم و فنون نکشاند و از آنجا که انسان کنجکاو آفریده شده اگر به سوال و پرسشی که برایش بوجود آمده نتواند پاسخی واضح پیدا کند همواره ذهنش در گیر خواهد بود و آرامش روحی و فکری را از او می

<sup>۳</sup>.سوره مائده، آیه ۳۲.

گیرد از جمله مسائل مستحدثه ای که امروزه ذهن انسان را به خود مشغول کرده مسئله سقط جنین است که هنگام روبرو شدن با این مسئله چه باید کرد. طبق آنچه بیان شد مسئله سقط جنین، مسئله ای است که به راحتی قابل حل نمی باشد زیرا نمی توان یک جانبه به آن نگاه کرد اگر بخواهیم به حقوق جنین رسیدگی کنیم حقوق مادر ضایع می شود و بالعکس و این در حالی است که در ایران تنها یک مورد وجود دارد که می توان جنین را سقط کرد و آن جایی است که جان مادر در خطر باشد.

در اخلاق پزشکی نیز شاید هیچ موضوعی به اندازه سقط جنین جالب توجه نبوده و عقاید عمومی را تحت تاثیر قرار نداده است چرا که در خصوص مسئله سقط تمام مشکلات اخلاقی، قانونی و اجتماعی درهم می پیچد تا یک مسئله دقیق و پیچیده را شکل دهند. سقط جنین یکی از مشکل ترین و جدال برانگیزترین موضوعات اخلاقی است که موضوع اصلی آن شامل دو اصل ملاحظات اخلاقی و حقوق زن باردار است.<sup>۴</sup>

سقط جنین به هر صورت پدیده ایست که جوامع بشری و همچنین جوامع اسلامی با آن درگیر هستند مطالعه و پژوهش پیرامون آن به شکلی مستقل و پرداختن به زوایای مختلف فقهی آن به ویژه در موارد خاص مانند اضطرار قابل توجه و مثمر ثمر می باشد. اینکه پدیده ی سقط جنین در چه شرایطی حرام و در چه شرایطی واجب می باشد امروزه بسیار تعیین کننده و رهگشاست. تا جایی که با موضوع تنظیم خانواده رابطه تنگاتنگ پیدا می کند. آراء فقهی مذاهب مختلف در این زمینه چیست؟ و قانون ایران در این زمینه چه برخوردی دارد؟ اینها زمینه هایی است که بررسی پیرامون آنها، مورد نظر ما قرار دارد.

### هدف های تحقیق:

هدف کلی ما تحقیق و ارائه ی چارچوبی روشن و مشخص در موضوع است از نوع موافقت و مخالفت شرعی. در این زمینه به گونه ای که در مقام تطبیق با موارد گوناگون و شرایط ویژه به راحتی قابل اعمال و تعیین تکلیف باشد البته در عین حال در تلاشیم که این موضوع در یک فضای مقارنه ای و تطبیقی در بین مذاهب پنجگانه اسلامی انجام پذیرد.

<sup>۴</sup>. محمدی همدانی، اصغر، ده رساله فقهی حقوقی در موضوعات نوپیدا، انتشارات جنگل، اول، ۱۳۸۷، ص ۵۳.



## ضرورت انجام تحقیق:

توسعه ی جوامع و ارتباطات گسترده ما بین ملت های اسلامی و جوامع غربی تهاجمات و هم چنین تبدلات فرهنگی در گستره ی وسیع ما را به ضرورت توجه ویژه به پدیده ی سقط جنین واقف می نماید. امروزه جوامع اسلامی و از جمله جامعه ی اسلامی ایران نیز با این پدیده ی رو به تزاید مواجه است و نمی توان از عطف توجه بدان غفلت نمود. هم از جنبه ی تربیتی و هم از جنبه جامعه شناختی و جمعیت شناسی به عنوان یک مسئله مهم و هم از بعد فقهی و تبعات گسترده حقوقی ضرورت دارد که به طور جدی به این مسئله پرداخته شود تا بتوان راهبردهای صحیح و متناسب را در مواجهه با آن در پیش گرفت.

## استفاده کنندگان از نتایج تحقیق :

مراکز حمایت از خانواده، همه دست اندر کاران امور اجتماعی، مراکز حقوقی و قانونگذاری و مراکزی دیگر در این ارتباط کاملاً از نتایج تحقیق بهره خواهند برد.

## سوالات و پرسشهای های تحقیق :

۱- آیا سقط جنین در شرایط عادی و غیر عادی احکام متفاوتی در فقه مذاهب دارد؟

۲- در صورت مثبت بودن پاسخ پرسش نخست آیا ضابطه هایی شفاف و روشن در این زمینه و در جهت تشخیص حکم وجود دارد؟

۳- از نظر حقوق ایران در موارد مذکور در پرسش اول و دوم چه پاسخی داریم؟

فرضیه:

۱- بلی در فقه مذاهب خمسسه این موضوع در شرایط عادی و ضرورت دارای احکام متفاوت و مختلفی است.

۲- بلی در فقه مذاهب خمسسه متناسب با اصول استنباط هر مذهب ما با ملاک ها و مناط های ویژه ای روبرو هستیم.

۳- حقوق ایران که منبعث از فقه اسلامی و امامیه می باشد در این زمینه از همان چارچوب های فقهی بهره مند می باشد.

## پیشینه نظری و تجربی :

الف) مبانی نظری

این موضوع معمولاً در کتب فقهی در یک باب مستقل و مشخص نیامده است بلکه همواره به عنوان یک مسئله مذکور بوده است مثلاً در بحث قصاص و دیه سقط جنین این مسئله مورد توجه قرار گرفته است در دوره اخیر با برخی از نوشته ها این موضوع در کنار بحث از تنظیم خانواده مورد پژوهش قرار گرفته است .

ب) چکیده تحقیقات انجام شده در ایران

از مطالعه نوشته ها و تحقیقاتی که در این زمینه وجود دارد سقط جنین در شرایط عادی حرمت داشته اما در شرایط اضطرار می تواند از ترخیص شارع بر خوردار باشد..

# فصل دوم

## کلیات و مفاهیم

## - تعریف سقط جنین و تاریخچه سقط و مطالب مربوط به آن

قبل از ورود به موضوع اصلی بحث ابتدا باید دو کلمه سقط و جنین را تعریف کنیم. زیرا این دو کلمه از جمله کلمه های کلیدی هستند که کمک شایانی در روند بررسی موضوع به ما می کنند. تعریفی که می توان از این دو کلمه ارائه داد یک تعریف لغوی و یک تعریف اصطلاحی است.

### مبحث اول: تعریف لغوی سقط و جنین

۱) تعریف لغوی سقط در فرهنگ دهخدا: کلمه سقط این گونه تعریف شده، سقط بچه ای که ناتمام از شکم بیفتد.<sup>۵</sup> و در جای دیگر السُّقُط: جنین که سقط شود، السَّقُط: جنین سقط شده آمده است.<sup>۶</sup>

آیت الله بجنوردی در تعریف سقط می گوید: سقط عبارت است از « ختم حاملگی قبل از اینکه جنین قابلیت زندگی پیدا کند که معمولاً قبل از هفته بیستم حاملگی است».<sup>۷</sup>

در قاموس قرآن نیز کلمه سقط به معنی افتادن آمده که می توان به آیات ۴۹ سوره توبه و ۹۲ سوره اسراء برای نمونه اشاره کرد.<sup>۸</sup> و در جایی دیگر نیز اسقاط به معنی انداختن و افکندن آمده است.<sup>۹</sup> در مجله پزشکی زنان آمده است که سَقَط کلمه ای است عربی که در زبان فارسی به صورت سِقَط تلفظ می شود و معمولاً به معنای سقط جنین به کار می رود.<sup>۱۰</sup>

آنچه از همه این تعاریف به دست می آید این است که سقط به معنای افتادن جنین ناتمام از رحم مادر است.

<sup>۵</sup>. دهخدا، علی اکبر، فرهنگ دهخدا، ج ۲، زمستان، چاپ اول، ۱۳۸۵، ص ۱۶۹۶.

<sup>۶</sup>. رحیمی نیا، مصطفی، ترجمه المنجد، ج اول پاییز، ۸۶، انتشارات صبا، ص ۶۷۲.

<sup>۷</sup>. موسوی بجنوردی، محمد، حقوق خانواده، انتشارات مجد، چاپ اول، ۱۳۸۶، ص ۹۰.

<sup>۸</sup>. قرشی، علی اکبر، قاموس قرآن، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۵۳، ص ۲۷۷.

<sup>۹</sup>. رازینی، علی، پژوهشی پیرامون مفردات قرآن، تابستان، دفتر پژوهش و نشر سهروردی، ۱۳۸۶، ص ۶۰.

<sup>۱۰</sup>. مجله پزشکی زنان، شماره ۲۰، سال دهم، پاییز، ۹۱، ص ۱.